

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permisuniunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

CURTEA EUROPEANĂ PENTRU DREPTURILE OMULUI

SECȚIA A II-A

CAUZA GRIGORE VS. ROMÂNIA

(cererea nr. 31736/96)

Traducere din limba franceză *

DECIZIE

STRASBOURG

11 februarie 2003

Această decizie va deveni definitivă în condițiile articolului 44 alin. 2 din Convenție. Ea poate suferi modificări de formă.

În cauza Grigore vs. România,

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului (Secția a II-a), având următorul complet de judecată:

Dl. J.P. Costa, președinte

L. Loucaides,
C. Bîrsan,

K. Jungwiert,

V. Butkevych,

D-na W. Thomassen,

A. Mularoni, judecători

și doamna S. Dolle, grefier de secție,

După deliberare în sala de consiliu în data de 21 ianuarie 2003,

Emite următoarea decizie, pronunțată la această dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 3176/96) îndreptată împotriva României de către doi cetățeni ai acestui stat. Domnul Aurelian Grigore și doamna Alesia Grigore („reclamanții”) au introdus o petiție în virtutea vechiului articol 25 al Convenției pentru apărarea Dreptului Omului și a Libertăților fundamentale („Convenția”). În urma decesului, la 24 septembrie 1998, a doamnei Alesia Grigore, petiția a fost urmărită de domnul Aurelian Grigore („reclamantul”).

Prin scrisoarea din 21 octombrie 2002, doamna Violeta Ciobanu, fiica domnului Aurelian Grigore, a informat Curtea despre moartea, pe 7 martie 2002, a tatălui său și și-a exprimat dorința de a continua acțiunea.

2. Reclamanții au fost reprezentați de maestrul D. Popescu, avocat din București. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul său, doamna C. I. Tarcea, de la Ministerul Justiției.

3. Reclamanții afirmă în particular că decizia Curții Supreme de Justiție din 7 februarie 1996 a avut drept efect atingerea dreptului lor în respectarea bunurilor lor, așa cum este recunoscut prin articolul 1 din Protocolul nr. 1 al Convenției.

4. Petiția a fost transmisă la Curte la data de 1 noiembrie 1998, data intrării în vigoare a Protocolului nr. 11 al Convenției (articolul 5 par. 2 din Protocolul nr. 11).

5. Petiția a fost atribuită primei secții a Curții (articolul 52 par. 1 din regulament). În interiorul acesteia, completul însărcinat să examineze cauza (articolul 27 par. 1 din Convenție) a fost constituit conform articolului 26 par. 2 din regulament.

6. Printr-o decizie din 15 iunie 2000, Curtea a declarat petiția parțial admisă.

7. Atât reclamanții cât și Guvernul au depus observațiile scrise asupra admisibilității și a fondului cauzei (art. 59 par. 1 din regulament).

8. La 1 noiembrie 2001, Curtea a modificat compunerea secțiilor sale (articolul 25 par. 1 din regulament). Prezenta petiție a fost atribuită secției a II-a astfel remaniată (articolul 52 par. 1).

ÎN FAPT

CIRCUMSTANȚELE SPEȚEI

9. Reclamanții erau cetățeni români, cu reședința, în perioada faptelor, a Offenburg, în Germania. Ei au decedat, respectiv la 24 septembrie 1998 și 7 martie 2002.

10. Reclamanții au devenit în 1971 proprietarii unui imobil situat în București. În 1985, ei au plecat în Germania pentru tratamentul medical al soției reclamantului, cu acordul autorităților comuniste din România. Printr-o hotărâre administrativă din 28 iulie 1987, Statul le-a confiscat imobilul, în virtutea Decretului nr. 223/1974, pentru refuzul lor de a reveni în țară. Această hotărâre nu le-a fost comunicată.

A. Acțiunea în revendicare imobiliară

11. La o dată neprecizată, reclamantul și soția sa au introdus o acțiune în revendicare la judecătoria din București, împotriva Consiliului Municipal al orașului București. Ei subliniau ilegalitatea confiscării imobilului care le aparținea, deoarece ei nu refuzaseră să revină în țară, ci doar ceruseră prelungirea șederii în Germania, din motive legate de tratamentul medical al doamnei Alesia Grigore.

12. Prin hotărârea din 14 noiembrie 1994, tribunalul dă curs cererii lor. El a constatat că dispozițiile Decretului nr. 223/1974, care prevedeau confiscarea proprietății imobiliare în cazul refuzului de revenire în țară, contraveneau articolului 481 din codul civil, care prevedea că orice privare de proprietate trebuie să urmărească un scop de utilitate publică și să fie însoțită de o despăgubire corectă. Tribunalul a constatat că Decretul nr. 223/1974 contravenea, de asemenea, articolului 13 din Declarația Universală a Drepturilor Omului, ratificată de către România. El a pronunțat deci nulitatea deciziei de confiscare și a dispus pârâtului să restituie imobilul soților Grigore.

13. Această hotărâre a devenit definitivă în urma anulării, la 30 mai 1995, a recursului declarat de Consiliul Municipal al orașului București.

14. Prin hotărârea din 11 septembrie 1995, primarul orașului București a ordonat restituirea bunului imobiliar. Pe 25 septembrie 1995, reclamantul și soția sa și-au înscris dreptul de proprietate în cartea funciară și au început să plătească taxele pentru proprietatea aferentă.

15. La o dată care nu a fost precizată, procurorul general a formulat un recurs în anulare împotriva hotărârii din 14 noiembrie 1994.

16. La data de 7 februarie 1996, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul și, pe fond, a respins acțiunea în revendicare. Ea a constatat mai întâi că Statul devenise proprietarul imobilului în urma hotărârii de confiscare din 28 iulie 1987, hotărâre care nu a fost contestată de către cei interesați la momentul faptelor în virtutea Legii nr. 1/1967 a contenciosului administrativ. Pe de altă parte, conform Curții Supreme, nu a fost legal ca reclamanții să ridice excepția nulității în cadrul unei acțiuni civile, dreptul lor nemaifiind protejat de calea ocolită a unei acțiuni principale. Curtea Supremă a concluzionat că tribunalul de primă instanță din București și-a depășit atribuțiile judiciare când a constatat nulitatea hotărârii de confiscare și a făcut observația că cei interesați puteau să obțină o reparație în virtutea Legii nr. 112/1995.

B. Desfășurări ulterioare datei de 7 februarie 1996: acțiunea în anulare a contractului de vânzare a imobilului

17. În 1996, Statul a încheiat cu locatarii un contract de vânzare a imobilului aflat în litigiu.

18. La o dată neprecizată, reclamantul a introdus la tribunalul de primă instanță din București o acțiune în anularea menționatului contract de vânzare.

19. Prin hotărârea din 9 septembrie 1998, acțiunea a fost respinsă. Această hotărâre a devenit definitivă, fiind confirmată în apel, prin decizia din 7 iunie 1999 a tribunalului departamental din București, și la recursul reclamantului, prin hotărârea Curții de Apel din București, la data de 3 decembrie 1999.

II. DREPTUL ȘI PRACTICA INTERNE PERTINENTE

20. Dispozițiile legale și jurisprudența internă pertinente sunt descrise în decizia Brumărescu vs. România ((GC) nr. 28342/95, par. 31-44, CEDH 1999-VII).

DE DREPT

I. OBSERVAȚIE PRELIMINARĂ

21. Curtea notează că în urma decesului, la 24 septembrie 1998, doamna Alesia Grigore, petiția a fost continuată de domnul Aurelian Grigore, în calitate de moștenitor unic al soției sale. În urma decesului, la 7 martie 2002, a domnului Aurelian Grigore, moștenitoarea sa, doamna Violeta Ciobanu, a exprimat, prin scrisoarea din 21 octombrie 2002, dorința de a continua acțiunea în instanță. Curtea estimează, cu privire la obiectul prezentei cauze și la ansamblul elementelor care au fost în posesia sa, că moștenitoarea lui Aurelian Grigore (denumită mai jos „reclamantă”) poate pretinde că are un interes suficient pentru a justifica continuarea examinării petiției și să i se recunoască calitatea de a se substitui de acum înainte acestei examinări în speță (cf. Deciziei Hodos și alții vs. România, nr. 29968/96, par. 42, 21 mai 2002, nepublicată).

II. ASUPRA EXCEPȚIEI PRELIMINARE A GUVERNULUI

22. Guvernul relevă că acțiunea în anulare a contractului de vânzare, introdusă de reclamant împotriva foștilor locatari, a fost de la început destinată eșecului, atâta timp cât titlul de proprietate a Statului asupra imobilului aflat în litigiu nu fusese anulat. În consecință, el exprimă ideea că ar fi legal ca reclamantii să introducă o nouă acțiune în revendicare, pentru a obține anularea dreptului de proprietate a Statului și restituirea în natură a imobilului.

23. Curtea notează că Guvernul reiterează în fapt excepția pe care a ridicat-o în faza de primire a petiției, și respinsă prin decizia din 15 iunie 2000. În orice situație, Curtea reamintește că în decizia Brumărescu menționată mai sus, a precizat că Guvernul, răspunzător de anularea unei hotărâri definitive pronunțată în urma unei acțiuni în revendicare, nu ar ști să invoce neepuizarea datorată faptului că reclamantul nu a introdus o nouă acțiune în revendicare (decizia Brumărescu, par. 54.55). Or, nimic din speță nu permite să se ajungă la o concluzie deifertă.

24. Prin urmare, se poate respinge excepția Guvernului.

III. Asupra violării prevăzută de articolul 1 din Protocolul nr. 1 al Convenției

25. Reclamantii s-au plâns că decizia din 7 februarie 1996 a Curții Supreme de Justiție a avut drept efect atingerea dreptului lor cu privire la bunurile proprii, așa cum este recunoscut de articolul 1 din protocolul nr. 1, astfel redactat.

„Orice persoană fizică sau morală are dreptul să i se respecte bunurile. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa pentru o utilitate publică și în condițiile prevăzute de lege și principiile generale ale dreptului internațional.

Dispozițiile precedente nu aduc prejudicii dreptului pe care îl posedă Statele de a-și pune în vigoare legile pe care le consideră necesare pentru reglementarea folosirii bunurilor conform interesului general sau pentru asigurarea plății impozitelor sau a altor contribuții sau amenzi.”

26. Guvernul admite că, în prezenta cauză, s-au adus prejudicii dreptului de proprietate al reclamantilor. El estimează că numitul prejudiciu trebuie examinat în lumina primei fraze din articolul 1 din Protocol nr. 1. Potrivit Guvernului, decizia Curții Supreme de Justiție urmărea un scop de utilitate publică, adică respectarea regulilor de procedură destinate să asigure separația

puterilor în Stat, în împrejurarea juridică și legislativă. În ceea ce privește proporționalitatea ingerinței, Guvernul estimează că decizia Curții Supreme de Justiție a constituit singurul mijloc pentru a atinge obiectul sus menționat.

27. Reclamanții au respins teza Guvernului. Ei estimează că decizia din 7 februarie 1996 a Curții Supreme de Justiție a avut ca efect lipsirea abuzivă de proprietate. Ei estimează că această decizie nu a urmărit un scop de utilitate publică, deoarece instanțele inferioare nu au împietat asupra domeniului legislativ, ci pur și simplu au tranșat un litigiu civil în revendicare. Ei estimează, în fine, că s-a comis violarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 deoarece ei s-au văzut privați de proprietatea lor fără a li se acorda nici o despăgubire.

28. Curtea reamintește că dreptul de proprietate al reclamanților asupra bunului în litigiu a fost stabilit printr-o hotărâre definitivă din 14 noiembrie 1994 și relevă că dreptul astfel recunoscut nu a fost revocabil. Reclamanții aveau deci un bun în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1 (vezi Brumărescu, citat anterior, par. 70).

29. Curtea relevă la urmă că, în decizia sa din 7 februarie 1996, Curtea Supremă de Justiție a anulat hotărârea definitivă din 14 noiembrie 1994 și a judecat că proprietarul legitim al bunului era Statul. Ea consideră că această situație este dacă nu identică, cel puțin analogă cu cea a reclamantului din cauza Brumărescu, precitată. Curtea estimează deci că decizia Curții Supreme de Justiție a avut ca urmare privarea soților Grigore de bunul lor, în sensul celei de a doua fraze din primul paragraf al articolului 1 din Protocolul nr. 1 (a se vedea decizia Brumărescu, par. 73-74). Or, nici o justificare convingătoare nu a fost furnizată de către Guvern în legătură cu situația astfel creată.

În afară de aceasta, Curtea relevă că reclamanții, și, după decesul lor, moștenitoarea domnului Grigore – reclamanta, sunt încă lipsiți de proprietatea bunului din acest moment aproape șapte ani fără a primi despăgubirea reflectând valoarea reală a acestuia, eforturile lor pentru recuperarea proprietății fiind până în prezent zadarnice. În această privință, Curtea nu ar putea să ignore demersurile întreprinse de către reclamant pentru recuperarea folosinței dreptului proprietății lor, în particular cele în legătură cu procedurile de anulare a vânzării bunului.

30. În aceste condiții, presupunerea chiar că s-ar putea demonstra că lipsirea de proprietate a servit unei cauze de interes public, Curtea estimează că a fost rupt echilibrul drept și că reclamanții au suportat o sarcină specială și exorbitantă.

31. De aici, s-a produs și continuă să se producă violarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenție.

IV. ASUPRA APLICĂRII ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

32. În termenii articolului 41 din Convenție. „Dacă, Curtea declară că s-a produs violarea Convenției sau a Protocoalelor sale, și dacă dreptul intern al părții contractante nu permite să se

șteargă decât imperfect consecințele acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă s-a produs, o satisfacție echitabilă”.

A. Despăgubirea materială

33. Cu titlu principal, reclamanții solicită restituirea imobilului aflat în litigiu. Ei înțeleg să primească, în caz de nerestituire, o sumă corespunzătoare valorii actuale a bunului lor, adică, potrivit raportului de expertiză supus Curții, 39.069 USD sau 44.839 EUR. Ei cer de asemenea restituirea valorii bunurilor mobiliare care se găseau în imobil în momentul confiscării, în 1987, pe care le estimează la 25.000 EUR.

34. Guvernul subliniază că valoarea de piață a imobilului în litigiu se ridică, potrivit raportului de expertiză supus Curții, la 35.900 USD. Pentru bunurile mobiliare confiscate, trebuie subliniat mai întâi că reclamanții nu au cerut, în fața tribunalelor naționale, restituirea lor sau despăgubiri cu acest titlu. Guvernul este de părere că în orice situație, văzând obiectul petiției, adică violarea drepturilor reclamanților în urma recursului în anulare, Curtea nu este competentă *ratione materiae* pentru a se pronunța asupra acestui punct.

35. Curtea estimează, în circumstanțele speței, că restituirea bunului imobiliar litigios, așa cum a fost ordonat prin hotărârea irevocabilă a tribunalului București din 14 noiembrie 1994, i-ar plasa pe reclamanți pe cât posibil într-o situația echivalentă cu cea în care se găseau, dacă cerințele articolului 1 din Protocolul nr. 1 nu ar fi fost tăgăduite.

36. Pentru faptul că Statul pârât nu a procedat la această restituire într-o perioadă de trei luni începând din ziua în care prezenta decizie va deveni definitivă, Curtea decide că el va putea vărsa reclamantei, pentru despăgubire materială, valoarea actuală a imobilului.

37. În ce privește determinarea sumei acestei despăgubiri, Curtea relevă distanța importantă care separă metodele de calcul folosite în acest scop de către experții desemnați de către părțile în litigiu.

38. Ținând cont de informațiile de care dispune despre prețurile pieței imobiliare din București, Curtea estimează valoarea actuală de vânzare a imobilului la 38.000 EUR. Suma despăgubirilor pe care Guvernul ar trebui să le plătească reclamantei se ridică astfel la 38.000 EUR. Această sumă este transformată în lei românești la valoarea aplicabilă la data reglementării.

39. În ce privește prejudiciile invocate de către reclamanți pentru pierderea bunurilor lor mobiliare care s-au găseau în imobil la data confiscării, Curtea notează că nu a fost sesizată cu această plângere. Ea relevă că, în orice caz, nu există nici o legătură directă între, pe de o parte, lipsirea de proprietate suportată de către reclamanți prin decizia Curții Supreme de Justiție, care este constitutivă, în speță, de o violare a articolului 1 din Protocolul nr. 1 (vezi supra, par. 28-31)

și, pe de altă parte, prejudiciile invocate de către reclamanți cu titlul de bunuri mobiliare confiscate de către Stat în 1987. În consecință, Curtea nu ar putea să acorde satisfacție echitabilă la acest cap de acuzare.

C. Despăgubire morală

40. Reclamanții solicită 25.000 USD pentru prejudiciul moral care a decurs din suferința pe care le-a provocat-o Curtea Supremă de Justiție, lipsindu-i de dreptul de proprietate asupra imobilului lor. Domnul Grigore a subliniat de asemenea că decesul soției sale în 1998 a survenit, printre altele, din cauza soluției date de către jurisdicțiile naționale cererii lor de revendicare. El a subliniat în fine că el însuși, având domiciliul în Germania, a trebuit să facă, la vârsta sa înaintată, numeroase călătorii în România pentru a regla situația imobilului lor, ceea ce a avut un impact negativ asupra sănătății sale fizice și psihice.

41. Guvernul se ridică împotriva acestei pretenții, estimând că nu a fost reținut nici un prejudiciu moral.

42. Curtea consideră că evenimentele în cauză au antrenat ingerințe grave în drepturile soților Grigore și, ca urmare a decesului lor, moștenitoarei lor – reclamanta, cu privire la bunul lor. Ea estimează că suma de 4.000 EUR ar reprezenta o reparație capitală a prejudiciului moral suportat. Această sumă este convertită în moneda națională a Statului pârât, la valoarea aplicabilă la data reglementării.

D. Taxe și cheltuieli

43. Reclamanții solicită rambursarea sumei de 4.200 EUR pentru taxele de procedură internă legată de eforturile lor de a se vedea reintegrați în dreptul lor de proprietate și pentru cheltuielile de transport de la locul lor de reședință până în România. Ei precizează că nu au păstrat documentele justificatoare pentru aceste cheltuieli, dar este evident că ei le-au efectuat, în orice caz, și că sunt rezonabili.

44. Guvernul subliniază că se obligă reclamanții să facă dovada existenței acestor cheltuieli.

45. Curtea observă că reclamanții nu și-au susținut cererea, nu având cum să justifice cheltuielile a căror rambursare o solicită. În consecință, ea decide să nu se acorde despăgubire cu acest titlu.

E. Dobânzi moratorii

46. Curtea consideră potrivit de a întemeia (a baza) taxa dobânzilor moratorii pe taxa dobânzii pentru facilitățile de împrumut secundar al Băncii Centrale Europene majorată cu un procent de 3 puncte.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, ÎN UNANIMITATE:

1. Respinge excepția preliminară a Guvernului;
2. Spune că s-a comis violarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 al Convenției.
3. Spune că Statul pârât trebuie să restituie reclamantei, în termen de trei luni începând de la data la care decizia devine definitivă conform articolului 44 par. 2 din Convenție, suma în litigiu și terenul pe care este așezată.
4. Spune că în lipsa unei astfel de restituiri, Statul pârât trebuie să verse reclamantei, în același termen de trei luni, 38.000 EUR (treizecișioptmii EURO), pentru daune materiale, convertiți în lei românești, la valoarea aplicabilă la data reglementării;
5. Spune că Statul pârât trebuie să verse reclamantei, în același termen de trei luni, 4.000 EUR (patrumii EURO) pentru daune morale, convertiți în lei românești, la valoarea aplicabilă la data reglementării.
6. Spune că începând cu data expirării termenului sus menționat și până în momentul vărsământului, sumele indicate la punctele 4 și 5 vor fi majorate cu o dobândă simplă la o rată egală cu cea a facilității împrumutului simplu al Băncii Centrale Europene aplicabil în această perioadă și ridicată cu trei puncte.
7. Respinge cererea de satisfacție echitabilă pentru surplus.

Redactată în franceză, apoi comunicată în scris la 11 februarie 2003 în aplicarea articolului 77 par. 2 și 3 din regulament.

S. Dolle J.P. Costa

Grefier Președinte

* Traducere efectuată de grefier Rodica Alvădanei, Biroul de Relații Externe, Curtea Supremă de Justiție.

[r1]